

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

De grote pacificatie

„Het behaagt God door Christus alle dingen weer met Zich te verzoenen, hetzij wat op de aarde, hetzij wat in de hemelen is”.

(Col. 1 : 20)

Het is opmerkelijk, hoe geweldig ver Paulus' blik reikt, als hij vanuit de gevangenis zijn brieven schrijft aan de gemeenten van Christus te Efeze en te Colosse. Je zou zeggen: zo tussen 4 celmuren moet een mens wel bekrompen worden. Maar Paulus' geloof in de verzen en ten hemel gevaren Heer Jezus Christus schenkt hem een visie, die reikt tot aan de einden der aarde en het einde der tijden: de dag van de grote pacificatie.

De gevangen apostel bemoedigt de gemeenten met deze machtige visie op de wereldwijde betekenis van Christus' heilswerk en Zijn universele machtspositie aan Gods rechterhand.

Is Hij niet Gods Zoon en als zodanig de Eerstgeborene in vergelijking met al wat geschapen is? Heeft Hij niet de eerste en oudste rechten in het gans heelal? Is Hij niet de universele Erfgenaam van alle dingen?

Alle dingen zijn van meetaf van Hem en voor Hem geschapen, ze vinden hun bestaan en bestemming alleen in Hem. Alles is geschapen met de bedoeling dat Hij er de Erfgenaam van zou zijn. De Vader werkt voor de Zoon zijner liefde.

Alle dingen hebben tesamen hun bestaan in Christus, zegt Paulus. D.w.z. buiten Christus is alles door de macht der zonde gedesintegreerd, ontwricht, uit elkaar geslagen, los naast elkaar bestaande. Maar in Christus komt er weer samenhang en zinvol verband tussen alle dingen en mensen en machten en krachten. Hij houdt alles bij elkaar wat anders in de chaos uiteen zou vallen.

Hoe Christus dat nu bij uitstek doet, zegt Paulus vervolgens: Hij is het Hoofd van zijn lichaam, de gemeente. Dáár houdt Hij alles en allen bij elkaar op de wijze waarop het hoofd het lichaam bijeen houdt en regeert. Als we ons hoofd kwijt zijn raken we in de war, onze ledematen gehoorzamen niet langer, elk op zijn eigen plaats, aan de bevelen uit het centrale hoofd-kwartier. De bewegingen van de ledematen zijn niet langer geconcentreerd, maar raken gedesintegreerd. Alleen vanuit het hoofd worden de activiteiten van de ledematen gecoördineerd in een zinvol verband en tot een concreet doelpunt.

Zo doet nu Christus in zijn gemeente. En wordt die gemeente een proeftuin van Christus' heerschappij, zoals die zich uitstrekt tot alles en allen. Want, zegt Paulus, het heeft de ganse volheid behaagd in Christus woning te maken. Van Hem kan gezegd worden reeds nu, dat God bij en in Hem alles is. Hem vervult tot aan de uiterste hoeken van zijn bestaan. Overal waar je Hem aanraakt is God. Eens zal dat gelden voor heel de nieuwe mensheid en voor alle dingen en verhoudingen op de nieuwe aarde, als God zal zijn alles in allen. Maar momenteel is Christus nog de enige van wie dat geldt. Maar hoe zal dat laatste oogmerk van Gods heilswerk nu bereikt worden?

Wel, de Volheid Gods die in Christus

woont, gaat zich mededelen aan het lichaam van Christus. Door de hemelse gaven uit te storten in zijn lidmaten laat Christus de volheid Gods door heel zijn lichaam stromen. Daar wordt Christus niet minder vol van. Christus is vervuld van God, en zijn gemeente is vervuld van Christus, maar dan gaat het nog verder, want Paulus noemt Christus degene, Die alles in alles volmaakt! Zo komt de volheid der tijden waarin God alles zal zijn in allen, door Christus en de H. Geest. Waar je dan ook maar het geschapene aantikt, daar reesoneert de heilige Naam van God! Daar was het dan ook voor geschapen.

Zo behaagt het God, door Christus, nadat Hij vrede gemaakt heeft door het bloed des kruises, alle dingen weer met Zich te verzoenen, hetzij wat op de aarde is, hetzij wat in de hemelen is.

Dat wordt het uur van de grote pacificatie!

Pacificeren is tot rust brengen, de harmonie herstellen, alle dingen weer overeind en op hun plaats zetten in het grote Huis des Vaders, en ze alle weer hun bestemming geven: dat ze de mens dienen, opdat de mens zijn God diene.

Toen engelen ten val kwamen was alles nog niet ontwricht. Als knechten frauderen worden ze ontslagen en de gang van zaken in het huis gaat gewoon door. Met een knecht meer of minder staat of valt het huis niet. Maar het wordt anders als de zoon des huizes, de erfgenaam van alle dingen ten val komt. Vanaf dat ogenblik hebben alle dingen hun bestemming verloren. Waarvoor schijnt de zon nog en bloeien de bloemen en stromen de rivieren en zingen de vogels... als de zóon verdreven is uit vaders huis? Toen Adam viel en de hof verliet trad de grote desintegratie in, overal. Maar het heeft God behaagd vrede te maken door het bloed van zijn eigen Zoon. Op Hem viel de wereld terug toen ze Adam uit handen viel. Hij is de enige Mens geweest na Adams val die zijn God gediend heeft in volkomen gehoorzaamheid. Toen Hij satans verzoeking tot 3 x toe afwees was Hij bij de wilde dieren en ze de-

den Hem niets en de engelen dienden Hem. Daar was al het voorspel en de voorsmaak van de grote pacificatie aller dingen in het eeuwig Vrederijk!

In het middelpunt van de wereldgeschiedenis zien we staan het kruis van Golgotha, waar Christus vrede gemaakt heeft door zijn zoenbloed.

Maar daarna zien we Hem ook opvaren naar zijn hemeltrou om die gewrochte vrede uit te werken en uit te breiden over heel de schepping Gods. En zijn zitten aan Gods rechterhand garandeert ons de voltooiing van zijn pacificatiewerk, al gaat het en moet het ook door geweldige catastrofes heen.

De pacificatie gaat door. Niets kan Gods heilsbesluit ooit keren, 't blijft van geslacht tot geslacht. De krachten der verlossing zijn niet meer te stuiten, want de ganse Volheid Gods in Christus dringt daar achter! Onweerstandbaar gaat het van de verworven verlossing naar de volkómen verlossing. De krachten van de Heilige Geest werken in de gemeente aan onze heiligmaking. Maar diezelfde krachten werken ook in de ganse schepping, aan de herschepping. De Geest werkt aan de wedergeboorte der kinderen Gods, maar ook aan de wedergeboorte aller dingen.

Heeft Paulus niet vernomen het zuchten van de schepping, als in barensnood, naar het uur der vrijmaking? Zal het uur van onze laatste vrijmaking niet tegelijk inluiden de vrijmaking van heel Gods schepping?

Ook wij zuchten naar die dag!

Maar niet als degenen, die geen hoop hebben.

God zal eenmaal zijn alles in allen! Hoe onwaarschijnlijk het ons nu nog in de oren kan klinken. Maar het geloof is nu eenmaal de vsate grond van dingen, die men nog niet ziet.

Ons zuchten is geen klagen, maar jagen naar het einddoel der zaligheid.

Ons zuchten is niet het hoofd laten hangen, maar het hoofd opheffen en uitzien naar Jezus!

Ons zuchten is bidden: kom Heer Jezus, ja kom haastig, tot de Grote Pacificatie!

(Ongecorrigeerd)

C. P. PLOOY

Onze geestelijke dampkring

Onze geestelijke dampkring

In verband met het opstel van de student dat we een paar weken geleden publiceerden maakten we enkele opmerkingen over de wereld van nu.

Deze student sprak ervan dat het probleem van de tegenwoordige studenten betreft de plaats, de roeping van de christenen in de wereld van nu.

We zullen ook in dit artikel nog iets van deze wereld zeggen. Met name van de geestelijke dampkring waarin we nu leven.

Een ineengestorte wereld

Sedert de laatste wereldoorlog leeft het Westen en langzamerhand ook de gehele wereld in een totaal andere geestelijke dampkring dan voorheen.

De mensheid beleefde een volledige ineenstorting van het liberaal-humanistisch cultuur-optimisme uit het laatste van de vorige en het begin van deze eeuw. Afgrijpselijke oorlogen, bloedige revoluties, krankzinnig nationalistisme, satanische rassenwaan en rasdiscriminatie, demonische politiek, gewetenloze diplomatie en meedogenloze klassenstrijd hebben wreed laten zien wie de mens is. Ze hebben ons geconfronteerd met het beest in de mens. Diepte-psychologie bracht aan het licht welk een troebele, verwarde wereld van felle hartstochten, donkere driften en verdrongen begeerten op de bodem van de menselijke ziel woelt.

Met hoongelach werd het rationalisme, de theorie dat de mens met zijn verstandelijk inzicht het raadsel van het mensenleven oplossen en de weg ter verlossing uit de ellende

wijzen kan, weggesmeten. Wetenschappelijke kennis en het daaruit opkomend technisch kennen en kunnen hebben het waarachtig menselijke versteend, geunificeerd, kapot gemaakt. Bovendien produceerden zij de beide grote bedreigingen van onze tijd, namelijk de atoombom en de massamens die alleen maar consumeert en vetteert.

Het geloof in constante structuren van en algemeen geldende normen voor het leven van mens en mensheid ging verloren. Is het menselijk leven, geladen als het is met een permanente angst, zo luidt de in de ziel van velen knagende, maar ook luid uitgesproken vraag, niet een troosteloos drama, een aangrijpende tragedie, ja, in feite een zinloze mislukking?

En aan de rand van de mensheid parasiteren de nihilisten, de cynici, de anarchisten wier bestaan een voortvretende destructie is van henzelf en hun omgeving.

Existentialistische filosofieën

In dit geestelijk klimaat zijn de velerlei irrationalistische en existentialistische filosofieën geboren. Ze zijn daarvan een exponent, maar omgekeerd en tegelijk voeren zij ook de intensiteit daarvan steeds hoger op. Ze prediken - want in wezen zijn ze even humanistisch als hun rationalistische en andere voorgangsters - de volledige vrijheid van de mens. Tot deze vrijheid behoort vóór alles dat de mens geen enkele van buiten af tot hem komende normering erkent. Neen, de mens stelt zichzelf wetten. Hij is de schepende oorsprong van alle wetmatigheid. En dan zo dat ook in die scheppingsactiviteit geen enkele regel en dus ook geen continuïteit bestaat. Elke dag opnieuw moet de mens nieuwe wetten stellen voor zijn gedrag. Daarom is de mens naar zijn aard onberekenbaar, onkenbaar, onbeheersbaar. Hij is en voor zichzelf en voor zijn medemens een raadsel. De mens is die hij niet is. En hij is niet die hij is. Of beter gezegd: de mens is eigenlijk niet. Hij wordt. Wat hij eigenlijk en werkelijk is kan men pas zeggen na zijn dood.

En niet alleen de mens is onberekenbaar en ondefinieerbaar. Dat is de wereld, zijn wereld, óók. Die wereld is namelijk volstrekt „contingent”, toevallig. Niemand kan te voren berekenen in welke situatie hij morgen zal belanden. En nog minder kan iemand de situatie van morgen of overmorgen in het leven roepen. Wij, mensen, zijn rechteloos en redeloos uitgeleverd aan het toeval, waarover wij geen enkele macht bezitten.

Zo leeft dan de onberekenbare, onbeheersbare, ondefinieerbare mens in een onberekenbare, willekeurige, onbetrouwbare situatie. Daarom is het mensenleven **gevaarlijk, riskant**. Als mens bestaan is altijd en principiële het nemen van risico's. Echt mens-zijn is gevaarlijk leven. Mens-zijn is het werkelijken van ongelimiteerde vrijheid in een wereld welke zich in geen enkel opzicht voor deze vrijheidsverwerkelijking leent.

De overgrote massa ontvlucht daarom deze vrijheid. Zij kan die vrijheid niet aan. En zij wil er ook niet aan. Het enige wat zij verlangt is rust, vrede, veiligheid, genot, geborgenheid, „Selbstsicherung”. Zij schikt zich onkritisch naar het „dat” en het „men”. Maar dit laffe ontvluchten van de eigen vrijheid is ondanks zichzelf toch ook weer een daad van vrijheid. Een mens kan eenvoudig niet niet-vrij zijn. Hij is gedoemd vrij te wezen. Daarom is vluchten voor de vrijheid ondanks zichzelf toch ook een gebruik van die vrijheid. Maar dan een misbruik dat bovendien een verraad daarvan is.

De mens die in verantwoordelijkheid aan zichzelf - er is uiteraard voor een mens geen andere verantwoordelijkheid dan die welke hij ten opzichte van zichzelf bezit - de vrijheid aandurft, leeft nu in een ononderbroken spanning. Want de wereld waarin de mens zijn radicale vrijheid moet uitleven is weerbarstig. We leven, zo verklaarde Karl Jaspers, in een gescheurde wereld. Tussen het menselijke bestaan en de wereld van het

toeval gaapt een kloof. En ten gevolge daarvan loopt het leven van de waarlijk vrije mens altijd uit op een ehec. Zijn horizon is een onontkoombare mislukking.

Sartre gaat zelfs nóg verder. Hij vergelijkt de existerende mens met een hond die, gespannen voor een kar, zich afbeult om een brok voedsel te grijpen dat hem aan een stok wordt voorgehouden, maar dat nooit binnen zijn bereik komt. De existerende mens is gelijk aan een man in een boot zonder roer, zonder zeil, zonder kompas, midden op de oceaan, in een vliegende storm, zijn leven is nutteloze passie.

Nieuwe modernistische theologieën

Ongelofelijk diep zijn deze filosofieën ingedrongen in de toonaangevende theologieën van onze tijd.

Dat kan men aanstonds merken aan het jargon daarvan. In die algemeen gangbare theologieën zijn woorden als vrijheid, situatie, risico, existentie, existentiële, existentieel, Entsicherung schering en inslag. Maar het overnemen van zulke wijsgerige termen geschiedt nooit ongestraft. Ze nemen namelijk altijd iets van hun oorspronkelijke inhoud mee als ze in een nieuw milieu gaan functioneren. Woorden zijn nooit lege dozen die men met een willekeurige inhoud vullen kan.

Algemeen is voorts de devaluatie van het objectieve, de wetmatigheid, het rationele, de zekerheid. De historie wordt principiële gediskwalificeerd. Heel veel van wat de kerk eeuwen lang te goeder trouw als historie heeft aanvaard is in feite niets anders dan mythe. En in ieder geval is de historie ten aanzien van openbaring en geloof volstrekt irrelevant. Er is daarin, evenmin als in de natuur, mogelijkheid voor goddelijke inwerking en openbaring.

De aanval van deze theologieën richt zich voorts speciaal op de schriftelijkheid van de openbaring, van het Woord van God. Schriftelijkheid en Godswoord sluiten elkaar volgens hen principiële uit. De Heilige Schrift is als boek puur menselijk, beperkt, voluit delend in al de zonden, gebreken, fouten van de menselijke auteurs.

Waar het in de kerk om gaat, waar het daarin om moet gaan is een zgn. verkondiging, om een „kerugma” dat als zodanig geen concrete, objectieve inhoud heeft, dat zelfs principiële niet objectieverbaar is en uitsluitend in „Anrede” bestaat. Het gaat daarom in dit kerugma niet om informatie, bijvoorbeeld ten opzichte van historische gebeurtenissen of objectieve waarheden, maar alleen om communicatie. Dat kerugma geschiedt met behulp van, door middel van een Schrifttekst, welke in het kerugmatische gebeuren voor een ogenblik goddelijke openbaring, woord van God, wordt, maar daarna weer tot het niveau van de profane menswoorden terugvalt.

De openbaring Gods welke door dat kerugma geschiedt is voorts steeds ten volle correlaat met het geloof. Dat wil zeggen: waar géén openbaring geschiedt is geen geloof. Maar ook omgekeerd: waar geen geloof is geschiedt geen openbaring! Het geloof waarvan in deze gedachtenwereld sprake is, heeft bitter weinig te maken met het geloof in de levende God. Want het is naar zijn eigenlijke wezen het ware „Seinsverständnis”, het echte bestaan van de mens. Dat wil zeggen: het vrij worden van de wereld en van zichzelf, het opengaan voor de toekomst, voor dat wat het moment brengt, zowel wat betreft de ontmoeting met mensen als de confrontatie met het lot.

het „andere” evangelie

Tot welk een destructie van de bijbelse boodschap deze ontwikkeling, of beter gezegd: ontaarding der theologie leidde, kan men o.a. aan de weet komen uit Robinson's boekje: Eerlijk voor God. Daarin wordt op populaire en concrete wijze dit „andere evan-

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester: Van Lynden van Sandenburglaan 16, Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Abonnementenprijs

f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling) Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

gelie” aan de man gebracht. Honderdduizenden exemplaren ervan zijn door heel Europa verkocht.

Robinson wil van geen persoonlijke God weten. Hij wil niet verder gaan dan de uitspraak: God is persoonlijk. Maar daarmee bedoelt hij alleen te zeggen dat de werkelijkheid in haar diepste grond persoonlijk is. Of anders gezegd dat het persoonlijke in het wereldbestel een laatste betekenis heeft, dat ze de grondcategorie van het bestaande uitmaakt. Het woord God is in laatste instantie niet meer dan een predikaat, dat aan het meest geheimzinnige aspect van de werkelijkheid namelijk van de beleving van de medemenselijkheid wordt toegekend. God is niet degene die ons als de Almachtige en Genadige Vader aanspreekt maar de menselijke aanduiding en verklaring van de geheimzinnige diepte van de menselijkheid.

Van een Christus die waarachtig God is kan nu uiteraard ook geen sprake zijn. De mens Jezus was niet meer dan de volledigste uitdrukking van de zojuist aangeduide God. Jezus maakte trouwens zelf ook nooit aanspraak op de naam God. Hij is niet anders dan de openbaring van de grond van het zijn door volledig transparant te zijn naar God. In hem is het nieuwe zijn gerealiseerd, de volle harmonie tussen een mens en de grond van het zijn. Hij is de mens die volledig verenigd is met de grond van zijn bestaan, zonder daarvan ooit gescheiden of geïsoleerd te zijn. In hem heeft de liefde volledig overmacht gekregen en daarom staat hij volledig open voor anderen. Hij is de mens die in waarheid mens voor anderen is. Van een prae-existentie van de Christus en diens plaatsbekledend sterven voor de zonden der wereld is bij Robinson ook geen sprake. Wat dat laatste betreft is hij het volmaakt eens met Bultmann die de bijbelse boodschap daaromtrent typeerde als een hutspot van aan offers ontleende en op de eindtijd betrekking hebbende analogieën.

Zonde is voor Robinson zoals uit het zojuist genoemde als vanzelf voortvloeit nooit opstand tegen God. Want deze zonde-idee impliceert het persoonlijk bestaan van God. En dat is een fictie. Zonde is niets anders dan **vervreemding**. Vervreemding van zichzelf, van anderen, van de grond van ons bestaan, van de oorsprong en het doel van ons leven. Zonde is dat we ons apart hebben gezet, afgescheiden van het mysterie, de diepte, grootsheid van onze existentie.

In samenhang met deze leer omtrent de zonde is verzoening niet anders dan de verbondenheid in liefde met de grond van ons bestaan. Die verzoening komt over de mens als een genade, als een stroom van licht midden in zijn duisternis. Men beleeft die als een stem die in ons binnenste zegt: je bent aanvaard, geaccepteerd door wat groter is dan jezelf en waarvan je de naam niet kent.

Het nieuwe leven dat daaruit voortvloeit is een leven van de mens voor anderen. Het is de liefde waardoor we volledig verenigd worden met de grond van ons bestaan en die zich dan manifesteert in alle onverzoende re-

laties van ons levensbestel. Deze liefde kwam aan het kruis tot zijn allerhoogste openbaring. Maar deze zelfde liefde ontmoeten we overal waar Christus gemanifesteerd en herkend wordt in een stijl van gemeenschappelijk leven, die volledig anders is dan al wat de wereld kan opbrengen!

Het spreekt vanzelf dat in deze geloofstheorie van een gezaghebbend, betrouwbaar Woord van God dat in de Schrift tot ons komt geen sprake meer is. De bijbel is een boek vol mythen, bizarre verhalen, menselijk-al-te-menselijk. De idee van een openbaring Gods in de historie die door de drijving van de Heilige Geest op betrouwbare en gezaghebbende wijze voor ons te boek gesteld is, is een fictie, een fantoom.

In dit alles hebben we te doen met een radicale en volledige destructie van het bijbelse Evangelie van Jezus Christus. Het is een verijnd pantheïstische, semi-naturalistische filosofie. Alle ware transcendentie is er uit verdwenen.

Terecht spreekt men in verband daarmee van **horizontalisme**. De openbaring Gods in Jezus Christus welke tot ons komt in het Woord Gods der Schrift en waardoor God zich in een **verticale** verzoende relatie tot de mensen plaatst werd door Robinson vervangen door een afvallige speculatie over menselijke belevingen en intermenselijke verhoudingen. De religie is bij hem verworden tot, overgegaan in intermenselijkheid.

C. V.

Gedragsregels

Dit opschrift is ontleend aan een artikel in „Trouw” over het Kastensysteem in India. En wel aan het volgende gedeelte daaruit:

„Het Hindoeïsme levert zulke bijzonder moeilijke problemen op in het huidige India, omdat deze godsdienst de klemtoon volledig laat vallen op het nauwkeurig naleven van voorschriften, die het gehele leven regelen. Het Hindoeïsme staat de mens toe om te geloven wat hij maar wil, maar ontnemt hem de vrijheid om zelf zijn weg door de samenleving te zoeken. Hij moet onvoorwaardelijk gehoorzamen aan de gedragsregels, die voor hem zijn vastgesteld”.

Dat „onvoorwaardelijk gehoorzamen aan de gedragsregels, die voor hem zijn vastgesteld” heeft onnoemelijke schade toegebracht aan het leven in India. Van ontwikkeling of vooruitgang is op dit standpunt vrijwel geen sprake. Van vrijheid evenmin. Door geboorte behoort men bij een bepaalde kaste. Daar komt men nooit uit. De gedragsregels zijn eens voor al vastgesteld. Niet maar in grote lijnen, maar tot in kleinigheden toe. Het leven zit om zo te zeggen vastgeroest en kan vrijwel niet vooruit.

Nu zijn wij geen Hindoes. En we mogen stellig niet maar geloven wat we willen. En we hebben geen kastensysteem. Ofschoon iets dergelijks aan sommige opvattingen onder christenen niet geheel vreemd is. Is de slavernij niet lang verdedigd als door God gewild? Heeft men de schrijnende tegenstelling tussen rijkdom en armoede niet goed gepraat, omdat er geschreven staat: „Rijken en armen ontmoeten elkaar, de HERE heeft ze allen gemaakt”? En hoe wordt er gedacht over de tegenstelling van blank en zwart? Met eigen oren heb ik wel horen zeggen: „Stonden heeft God nu eenmaal gemaakt en daar moeten wij niets aan veranderen”.

Maar het gaat mij nu om de vastgestelde gedragsregels. Alle wetsreligies kennen deze voor eeuwig vaststaande regels. De tijden mogen veranderen en wij met hen, maar deze voorschriften moeten altijd en overal dezelfde blijven.

Gelukkig is het leven vaak sterker dan de leer, maar de theorie van deze eeuwige regels heeft ongelooflijk veel schade toegebracht.

Het Jodendom is er vol van geweest. De Rabbinen hebben van Gods goede en milde onderwijzing en vaderlijke vermaning, die wij de wet noemen, een ondragelijke last gemaakt. Toen Jezus discipelen eens op een sabbat door een korenveld gingen kregen ze honger. Ze plukten aren en begonnen te eten. Dat had de HERE niet verboden. Maar de Farizeeën vonden het niet goed. Het was tegen de gedragsregels, door de Rabbinen vastgesteld. Ze hadden uitgemaakt, dat er op sabbat 39 soorten van arbeid verboden waren. Die soorten hadden ze weer onderverdeeld tot in kleinigheden toe. In elk geval mocht men op sabbat niet maaien en-dorsen en malen. En dat deden de discipelen. Wel heel in het klein, maar dat maakte niet uit. Wie aren plukte was aan het oogsten. En wie ze fijn wreef met de hand was aan het dorsen. En wie de korrels opat was aan het malen. Waar bleef men anders als men op zulke kleinigheden niet lette?

Men had ook regels opgesteld voor genezing op een sabbat. Men mocht alleen in geval van

doodsgevaar een dokter laten komen. En als de Here Jezus nu op de sabbat een lamme geneest, vinden de Farizeeën dat een ernstig vergrijp. Een lamme is toch niet in doodsgevaar? De genezing kon toch wel wachten tot de volgende dag? Dat is toch de vastgestelde regel? De Heiland stoort zich daaraan niet. Maar de Farizeeën vonden het zo erg, dat zij plannen smeedden om Heh uit de weg te ruimen! Zo waren zij op hun vastgestelde gedragsregels gesteld. Maar zo maakten zij van Gods lieflijke wet een loodzwaar juk!

Nog bonter maakten zij het de leden van de Gemeenschap, die bekend is geworden door de Rollen van de doden zee. Een paar daarvan zijn vertaald door Dr. Bronkhorst onder de titel: „Gedragsregels”. Een gedeelte daarvan handelt over het houden van de sabbat. Hier volgen er enkele: „Niemand mag op de sabbat werk verrichten vanaf het ogenblik, dat de zonnescijf de horizon raakt. Want er is gezegd: „Gedenk de sabbatdag dat gij die heiligt.” Op sabbat mag niemand een dwaas of lichtzinnig woord spreken. Hij mag ook niets aan zijn buurman lenen. Hij mag zich met geen winstgevend bedrijf bezighouden. Hij zal ook niet spreken over arbeid of bezigheden die de volgende dag verricht moeten worden. Niemand mag over zijn akkers gaan om werk af te maken dat hij zich voorgesteld had. Hij mag zich op sabbat niet verder dan duizend schreden uit zijn stad verwijderen. Op sabbat mag niets gegeten worden dan wat reeds (vooraf) was klaargemaakt of wat in het veld verloren mocht zijn. Hij mag slechts eten en drinken wat zich in het kamp bevindt. Als hij op reis is en afdaalt om zich te baden, dat hij dan drinke ter plaatse waar hij zich bevindt. Hij mag echter geen vaatwerk (met water) vullen.

..... Niemand mag een dier buiten zijn stad laten weiden verder dan twee duizend schreden. Hij zal zijn hand niet mogen opheffen om het met zijn vuist te slaan. Als het weerspanning is, zal hij het niet uit zijn huis halen. Niemand zal iets uit zijn huis naar buiten brengen, noch van buiten iets in huis halen. Als hij zich in een tent bevindt, mag hij (evenmin) iets naar buien brengen of binnenhalen. Hij mag op sabbat geen verzegeld voorwerp openen. Niemand mag reukwerk bij zich hebben om daarmee op sabbat uit en in te gaan. Hij mag in zijn woonhuis geen stuk steen of aarde verplaatsen....”.

Er volgen nog meer „mag niet”-en. Maar dit is wel genoeg om te laten zien, waartoe leven-uit-de-wet met z'n casuïstiek of gevallenleer leidt.

(Vervolg Te Berde)

meende anoniem te mogen schrijven. De reacties waren teveel om allemaal persoonlijk te beantwoorden. Misschien is er later wel eens gelegenheid op enkele serieuze vragen, die gesteld werden in te gaan. Maar als men alleen maar geprezen wenst te worden, wat men ook doet en elke vorm van kritiek uitlegt als propaganda voor iets anders, dan is er niet veel mogelijkheid tot echte discussie. (Ongecorrigeerd) A.

TE BERDE

In het nummer van „Ons Politeuma” van 30 april 1966 staat een artikel van dr. A. J. Verbrugh, waarin gesteld wordt dat ons blad een A.R.-weekblad is geworden.

Vroeger was dat anders. Toen was het geen blad, waarop de A.R.-Partij kon rekenen. Nu wel. De argumenten zijn de volgende:

a) gedurende de afgelopen verkiezingscampagne voor de Staten werd in dit blad druk geadviseerd op de A.R.-Partij te stemmen.

b) artikelen van drs. Van Oord en prof. Veenhof en van mij.

Alleen van prof. Veenhof wordt aangegeven op grond van welk artikel dr. V. tot zijn opinie komt.

Prof. Veenhof en drs. Van Oord kunnen wel voor zich zelf spreken, als ze dat noodzakelijk achten.

Wat mij zelf betreft: ik heb in dit blad nimmer geadviseerd op de A.R.-Partij te stemmen. Niet dat ik me daarvoor schamen zou. Maar het gaat nu over wat gebeurd of niet gebeurd is.

Dat in dit blad druk geadviseerd is op de A.R.-Partij te stemmen is op zijn minst zwaar overdreven. Ik kan me alleen maar een ingezonden stuk herinneren waarin dat gedaan werd. Een afraden op het G.P.V. te stemmen, zoals ik gedaan heb en nog doe, is wat anders dan aanraden op de A.R.P. te stemmen.

We begrijpen intussen wel hoe dr. Verbrugh tot zijn verkeerde indruk komt. Bij hem is het kennelijk zo dat alle kritiek op het G.P.V. propaganda voor de A.R.P. is.

Hij schrijft b.v. „De heer Laning (over wie wij gedurende zijn G.P.V.-periode nooit iets lasen in Opbouw) werd ineens geprezen, nu hij diensten bewijst aan de A.R.P.”

In deze rubriek is niet maar wat ten gunste van Laning gezegd, maar in deze rubriek is de tegenstelling aangewezen tussen het prijzen van prof. Mekkes en het wegwerken van de kandidatenlijst van het G.P.V. van de heer Laning. Dat was de enige reden waarom ik in deze rubriek iets zei over de heer Laning. Een tegengestelde houding, waarop door „Ons Politeuma” nog steeds niet geantwoord is. Nu hoeft dr. Verbrugh niet te antwoorden, als hij geen zin heeft, maar dit uitleggen als propaganda voor de A.R.P. is weer een bewijs van bewijstzijnverenging. Toen ik schreef over Laning-Mekkes was mij niets bekend van een plaats van de heer Laning op een A.R.-lijst.

Natuurlijk, zou ik haast zeggen, schreef ik niet ten gunste van de heer Laning. Waarom zou ik? Zijn politiek inzicht sla ik niet hoog aan. Anders was hij niet zo lang lid van het G.P.V. geweest. Men zegt dat hij een goed lid was van de raad in Groningen. Heel goed mogelijk. Ik kan dat niet beoordelen. Ik vind de heer Jongeling een goed Kamerlid. Maar daarom behoef ik het nog niet eens te zijn met zijn politieke gedachten. In deze rubriek is ook de heer Jongeling wel eens geprezen. Maar in zijn vrees dat er ook maar eens iets goeds gezegd zou kunnen worden van de A.R.-Partij wordt dan blijkbaar maar over het hoofd gezien. Er was dus voor mij nooit aanleiding iets goeds van de heer Laning te zeggen. Ik heb toen hij behandeld werd, zoals hij werd, ook nog niet iets goeds van hem gezegd. Ik heb alleen geschreven over hem in verband met Mekkes.

Het komt hierop neer dat elke kritische uiting aan het adres van het G.P.V. uitgelegd wordt als propaganda voor de A.R.P. In feite is in het verleden in dit blad meermalen heel gunstig over het G.P.V. geschreven. Niet door mij. Wel door anderen. Ook tijdens de campagne voor de Statenverkiezing nog.

Ik heb op mijn twee artikelen in deze kolom over de zaak Laning nogal wat reacties gehad. De meeste afkeurend, een enkele was het met me eens. Ik werd voorgesteld als een instrument van de satan. Er was iemand die

Calvijn kwam op tegen de roomse gedragsregels, die de vrijheid van een christen beknotten. Velen vonden het dwaas, dat hij strijd verwekte over het vrij eten van vlees, het vrije gebruik der feestdagen en klederen en dergelijke. Maar Calvijn achtte deze strijd van groot belang. Hij streed vóór de vrijheid van het leven onder de genade en tégen de slavernij van het leven onder de wet. Uit de Institutie, Boek III, Hoofdstuk XIX, 7 haal ik het volgende aan: „Want wanneer de consciëntien zich eenmaal hebben laten verstrikken, treden ze een lange en ingewikkelde doolhof binnen, waar ze later niet gemakkelijk kunnen uitraken. Indien iemand begint te twifelen, of hij voor lakens, hemden, zakdoeken en handdoeken linnen mag gebruiken, zal hij daarna er niet zeker van zijn, dat hij hennep mag gebruiken en eindelijk zal hij ook beginnen te weifelen aangaande grof vlas. Want hij zal bij zichzelf overwegen, of hij niet zonder tafellakens kan eten en of hij de zakdoeken niet kan missen. Indien aan iemand enige spijs, die wat fijner is, ongeoorloofd toeschijnt, zal hij eindelijk geen gewoon brood en grove spijzen met een gerust geweten voor God eten, wanneer het hem in de gedachte komt, dat hij met nog eenvoudiger spijzen zijn lichaam kan onderhouden....”

Bij leven uit de wet is er geen einde aan de gedragsregels. De casuïstiek weet van geen ophouden. En bij de wet horen wetgeleerden, die wel zullen uitmaken wat mag en niet mag. En de „leken” hebben maar te gehoorzamen. En zij vinden het vaak nog wel gemakkelijk ook, dat hun van stap tot stap de weg is voorgeschreven, die zij hebben te gaan. De pastoor zal het wel weten en de dominee zal het wel zeggen.

Ik vond in een commentaar op Galaten deze opmerkingen: „Deze wet is een diensthuis der

slavernij. Want achter elk voorschrift van de wet staat weer een nieuw. We hebben hier te maken met wat eens genoemd is: een kwade oneindigheid. Deze kwade oneindigheid kan men b.v. constateren in de volgende tragische zin uit een rooms-katholieke moraaltheologie, het gedeelte „overeenkomsten” „Om dezelfde reden is men ook in geweten verplicht voor het gebruik maken van de trein het reisbiljet te betalen, de brieven met een echte postzegel te frankeren (reeds gebruikte, doch niet gestempelde zegels mag men nog gebruiken). Die hier tegen misdoen, zijn tot restitutie gehouden. Daarentegen bestaat er geen restitutieplicht, wanneer men minder belangrijke voorschriften van spoor of postreizen overtreedt, bijv. een retourkaart aan anderen geeft, in een hogere klas plaats neemt, bij drukwerken een geschreven bemerking voegt enz.” Hieraan voegt dr. van Stempvoort, aan wiens commentaar ik bovenstaande ontleende, toe: „Dit is het „enzovoort” der kwade oneindigheid, waarin de mens angstig staart of het einde der weg nog niet in zicht is; telkens doemen echter nieuwe **zwaarigheden en nieuwe geboden** op”.

Twee gevaren bedreigen het vrije leven van een christen. Aan de ene kant het gevaar van „gedragsregels die zijn vastgesteld”. Niet door de HERE, maar door wetgeleerden. Aan de andere kant dreigt het gevaar van losbandigheid. Voor beide worden we bewaard als we staan in de vrijheid, waarmee Christus ons heeft vrijgemaakt. Dan blijven we in Hem. En dan leert Hij ons wel door zijn Woord en Geest wat we mogen doen. Dat is in geen algemene regel voor iedereen te vatten. Wat de een mag, mag een ander nog niet. Ieder zij in eigen gemoed ten volle verzekerd. En wat uit het geloof niet is, dat is zonde.

H. J. Jager.

Want een zuiver spraakgebruik is van grote betekenis. En ook al zal dat hier op aarde wel nooit bereikt worden, er naar te streven is een goede zaak. Alleen moet hierbij één voorbehoud worden gemaakt: dit streven moet niet onttaarden in purisme, in taalkundig perfectionisme. Want dan onttaardt elk gesprek ins een woordenstrijd, waartegen de Heilige Schrift ons nadrukkelijk waarschuwt. 1 Tim. 6:4 en 2 Tim. 2:14. Geen bezwaar dus tegen nader onderzoek.

Als bij dit onderzoek maar vaststaat: we hebben hier niet met een officieel kerkelijk spraakgebruik te doen. Dat geeft aan het spreken wat ruimer armslag.

Voor we echter op deze termen nader ingaan, willen we nog een kleine terreinverkenning ondernemen.

En daarvoor hebben we wel enige reden, zoals uit het volgende kan blijken. Daarna gaan we in op de achtergronden van prof. Popma's moeiten en bezwaren.

Nadere terreinverkenning.

We zagen reeds, dat Prof. Popma bezwaar heeft tegen de term „bijzonder kerkelijk ambt”. We zullen zien, dat dit bezwaar bepaalde achtergronden heeft waarop zijn critici niet of m.i. niet voldoende zijn ingegaan.

Maar we moeten toch óók zeggen dat prof. Popma niet blijft staan in zijn kritiek bij de term bijzonder kerkelijk ambt, maar ook verzet aantekend tegen de daardoor aangeduide zaak althans daarmee overhoop ligt. Ik denk hieraan de wel beruchte passage in deel 3, pag. 7. We vinden daar de volgende weinig fraaie ontboezeming.

„Is het niet een vreemd schouwspel, als een der schapen zich aanstelt alsof het herder was? Nog iets vreemder wordt het, als dit herderachtige schaap zou gaan uiteenzetten, hoe dit alles in elkaar zit, hoe herderlijk de schapelijkheid is, en hoe het mogelijk is dat er onder schapen herders zijn.....”

Wanneer men dan op de vorige bladzijde gelezen heeft, dat er „geen wezenlijke grens” is „tussen kerkorganisatie, kerkregering en hiërarchie”, dan is het geen wonder dat er alarmkreten worden geslaakt. En dan moet prof. Popma niet doen alsof zijn neus bloedt, wanneer hij in diverse bladen leest, dat hij leert dat het bijzonder kerkelijk ambt af te wijzen is, en zeggen: „Ik heb alleen maar vragen gesteld”.

Hij ligt inderdaad met de kerk als instituut met haar bijzondere ambten overhoop, van Teylingen: Tussentijdse balans, 22.

Wie zich met hem wil verstaan, zal echter met deze constatering niet mogen volstaan, maar op de achtergronden moeten ingaan.

G. Janssen.

De ambten in Christus' kerk

(II)

Over een vreemde vraag op huisbezoek (b)

Prof. Popma heeft op huisbezoek meer malen aan zijn wijkouderlingen óók de vraag gesteld: Wat „is de betrekking tussen het bijzondere kerkelijk ambt en het ambt aller gelovigen?”

In het vorige artikel spraken we over de term: bijzonder kerkelijk ambt. Zij komt in de Schrift en de kerkelijke formulieren niet voor.

Hoe staat het in dit opzicht met die andere term: ambt aller gelovigen? Deze woorden zijn te vinden in art. 28 van de Ned. Gel. Bel. Daar geloven en belijden we: „zo is het ambt aller gelovigen, volgens het Woord Gods, zich af te scheiden van degenen, die niet van de Kerk zijn, en zich te voegen tot deze vergadering, hetzij op wat plaats dat God ze gesteld heeft.”

De vraag moet echter gesteld worden of hier van een kerkelijk ambt in de technische zin van het woord gesproken wordt. Deze vraag heeft ds. C. Vonk onder ogen gezien in „De voorzeide leer” dl. IIIB. Hij geeft in dit boek een eigen vertaling van de besproken artikelen der Geloofsbelijdenis en schrijft in verband hiermee op de bladzijden 124 en 125:

„Een paar woorden in de middelste zin van art. 28 zijn in de officiële Nederl. vert. anders weergegeven dan wij het hierboven deden. Wij vertaalden: „zijn alle gelovigen volgens Gods Woord verplicht” (of letterlijk: zo is het de plicht van de gelovigen). Maar de vert. sinds Dordt luidt: Zo is het ambt aller gelovigen”.

Wie zich herinnert wat over het woord „ambt” gezegd is op blz. 253 van de Voorz. Leer III a, weet hoe ruim dit woord oudtijds ten onzent genomen werd. Men sprak van z'n ambt doen, of van: z'n devoir doen, of van: z'n huidige plicht doen. Ditzelfde woord devoir of plicht gebruikt De Bres hier. Men bezigde het straks ook in art. 29: „en het is de plicht van niemand van haar afgescheiden te zijn, nl. van de ware kerk”, in beter Nederlands overgezet: „en het is niemand geoorloofd van haar gescheiden te blijven”. In zo'n geval kunnen wij in onze taal met het woord plicht (of ambt) niet terecht, maar zeggen we: het is ongeoorloofd. De officiële Ned. Vert. heeft het woord plicht (of ambt) daar dan ook helemaal laten wegvallen en

luidt: „en het komt niemand toe zich daarvan te laten scheiden.” Zeer juist. Uit het verband van art. 28 en 29 blijkt ons intussen wat met deze plicht (of devoir, of ambt) bedoeld werd. Helemaal niet een zeker algemeen kerkelijk ambt, dat alle gelovigen zouden bezitten, en dat dan zelfs weer aan het zgn. bijzondere ambt (van herders en leraars, ouderlingen en diakenen) zou ten grondslag liggen. Zoiets kent onze belijdenis in het geheel niet. Voor deze idee kan men zich best niet beroepen op het woord „devoir” (= plicht, oud-Nederlands: ambt) in art. 28 en eigenlijk ook in art. 29 (waar de officiële Nederl. tekst, zeer terecht, vrij vertaalde en noch het woord plicht noch het woord ambt gebruikte.) In deze art. wordt alleen maar gezegd, dat niemand het recht heeft lid van de Roomse kerk te blijven, ook niet clandestien, zoals de dubbelhartige Nicodemieten, maar de plicht heeft haar te verlaten en zich aan te sluiten bij de ware kerk. Dat is alles.”

Tot zover ds. Vonk.

Hij slaat hier naar onze mening de spijker op de kop.

Of er terecht van een algemeen kerkelijk ambt der gelovigen gesproken kan worden is een vraag apart; de belijdenis doet dat niet.

Dat is de zaak.

Ook dáárom horen de vragen van prof. Popma in dezen op huisbezoek niet gesteld. Ze passen in een theologisch gezelschap, maar niet op huisbezoek.

Althans naar mijn bescheiden mening.

Hiermee is de zaak echter niet de wereld uit.

Intussen, hiermee is de kwestie niet van de baan. De plaats waar of de gelegenheid bij welke prof. Popma zijn vragen óók stelde (op huisbezoek) moge dan niet de juiste zijn geweest, dat hij bovengenoemde vragen stelde is op zichzelf genomen zo verwonderlijk niet.

Want in het theologisch spreekgebruik komen we de termen „bijzonder kerkelijk ambt” en „algemeen ambt der gelovigen” herhaaldelijk tegen en van daaruit zijn ze ook wel gemeengoed geworden in het dagelijks spraakgebruik der gemeentelieden.

Daarom is er geen bezwaar tegen het rechtmatige van dat spraakgebruik nader te onderzoeken.

Kerkelijk Leven

Het advies der deputaten-curatoren

Op ons artikel van 6 mei werd een week later gereageerd. Door ds. De Wolff in het Kerkblad van Overijssel en Gelderland en door prof. Kamphuis in De Reformatie. We overwogen wat het beste was: rechtstreeks op hetgeen zij schreven ingaan, de zaak laten rusten, of nog eens positief zeggen waar het kerkordelijk op staat.

We kozen het laatste.

In het eerste geval zou het licht een kijken hoorspel worden zo in de trant van Real Madrid-Benfica en dat zonder scheidsrechter.

Het tweede geval lijkt ons niet juist: daarvoor is de zaak te belangrijk.

Daarom kozen we voor het derde geval.

Echter moet voorafgaan een antwoord op een vraag van ds. De Wolff.

Geen boze vermoedens

Wij schreven in het nummer van 6 mei, nadat we gepleit hadden vóór de vervroegde samenroeping van de generale synode volgens en tegen een buitengewone synode tegen artikel 50 k.o., en dat zeer in het algemeen:

„Anders dreigt het gevaar dat de datum van samenroeping ener synode een speelbal wordt van mogelijk verkeerde krachten in

de kerken. Men houde zich in alle situaties, zeker in moeilijke, aan de orde."

Ds. De Wolff meent dat deze zinsnede „verdenking uitlokt" en dat in dit geval de curatoren verdacht worden gemaakt. Daarom wil ik bij dezen nadrukkelijk verklaren dat ik de broeders curatoren niet van kerkpolitieke motieven verdenk, verdacht heb en verdenken wil. Wat ik schreef en bedoelde was dit: als men de kerkorde gaat interpreteren op de manier van het kan zùs en het kan zó, dan is de deur open voor verkeerde krachten. Hetgeen in het verleden en ten aanzien van artikel 50, artikel 79 en andere artikelen der k.o. gebleken is. Bezwaren tegen het advies der curatoren heb ik, maar geen verdenking. Die heb ik ook niet geuit. Ds. De Wolff wil wel zo vriendelijk zijn dit aan de lezers van het Kerkblad door te geven.

De brief van curatoren

Mijn artikel van 6 mei werd mij in de pen gegeven door een persbericht. Daarna las ik de brief van de curatoren aan de kerken met het afschrift van de brief aan de particuliere synoden. Het persbericht bleek juiste informatie te hebben gegeven: de broeders adviseren niet de generale synode vervroegd samen te roepen, maar vragen om een buitengewone, tussentijdse synode, een synode ad hoc.

In deze brieven van de broeders curatoren zijn twee delen duidelijk te onderscheiden.

Eerst de mededeling van de komende vacature-Jager, en dat de curatoren gehoord de hoogleraren, kunnen komen met een eenparig advies voor de bezetting van de vacant wordende leerstoel. Over deze eenparigheid zijn we allen natuurlijk van harte verheugd en de wens en bede rijst op in het hart dat dit een teken ten goede mag zijn voor de vrede der kerken. Voorts stellen de curatoren in het licht, in een betoog waar geen speld tussen te krijgen is, dat voor de goede voortgang van het werk aan de Theologische Hogeschool spoedige voorziening in de vacature gewenst is. Daarover zal onder ons geen geschil vallen. Hier blijken de broeders curatoren goede verzorgers der school.

Het advies

Maar curatoren deden meer. Zij hebben zich tot de kerkeraden, in hen tot de kerken en verder tot de particuliere synoden gewend om aan te dringen op het doen van die stappen, die nodig zijn om de benoeming van een hoogleraar mogelijk te maken: de generale synode bijeenroepen.

Ook daar is niets tegen in te brengen. Doch de curatoren deden hun verzoek om deze stappen te doen vergezeld gaan van een ad-v-i-e-s. Reeds dat feit ontmoet, afgedacht van de inhoud van dat advies, bezwaar. Daartoe zijn curatoren niet geroepen. Zij zijn deputaten-curatoren van de laatste generale synode, benoemd tot de eerstvolgende synode, met opdracht overeenkomstig de gegeven instructie, de Hogeschool te besturen. Zij zijn curatoren der Hogeschool en niet de curatoren van de kerken. Zij moeten zich houden aan hun taak en instructie, en bij beslissingen, die de kerken hebben te nemen, niet als gezamenlijke curatoren, als 'college' hun gewicht in de schaal werpen met een prae-advies.

Dat het, volgens de brieven, een advies van hoogleraren en curatoren is, maakt de zaak voor ons alleen nog erger. De hoogleraren zijn benoemd om onderwijs te geven aan de Hogeschool. Niet om de kerkelijke vergaderingen ongevraagde adviezen te geven. Het is bekend dat wij van de vrijmaking af (we noemen de datum om te accentueren dat het ons niet om personen gaat!), door ervaring geleerd, tegenstander zijn van het instituut van de hoogleraren als prae-adviseurs, sedert 1951 adviseurs der generale synoden. Dat permanent en op alle synoden aanwezig zijn geeft de hoogleraren een positie in de ker-

ken, die zij kerkordelijk niet behoren te hebben. Maar zo lang de kerken deze wel niet illegale, doch zeker illegitieme figuur handhaven, is de aanwezigheid van hoogleraren ter synode als adviseurs een zaak waarover zij persoonlijk beslissen.

Maar juist daarom, dat wij tegen dat adviseurschap ter generale synode zijn, zal het niemand verwonderen dat wij het ongevraagd advies geven van de hoogleraren der Hogeschool, thans met de curatoren, betrouwen. Ook dit stellen we met nadruk opdat niemand denke dat onze kritiek gericht is tegen bepaalde hoogleraren.

Intussen: daar behoeft verder geen bloed uit te vloeien, Quandoque dormitat bonus Homerus: de goede Homerus knapt ook wel eens een uiltje, de beste breisters laten ook wel eens een steek vallen. Maar het mag niemand kwalijk genomen worden dat hij in zo'n geval constateert: de goede Homerus heeft geslapen en beste breisters lieten een steek vallen. Dat constateren is wat anders dan een steek geven en ook iets anders dan een blijk van wantrouwen.

De inhoud van het advies

Hoogleraren en curatoren adviseerden met een beroep op de Korte Verklaring van de kerkenordering van ds. Joh. Jansen (1923) tot het bijeenroepen van een buitengewone, een tussentijdse synode of een synode ad hoc. Maar we hebben niet met de verklaring van ds. Jansen of anderen, ook niet met die van de hoogleraren en curatoren, ook niet met de verklaring van iemand anders, i.c. van schrijver dezes, maar met de tekst van artikel 50 te doen. In ander verband is al eens het woord „interpretatiezwendel" gevallen. Ik zou liever zeggen: we hebben niet te maken met interpretaties van artikel 50 k.o. maar met de tekst. Anders loopt het fout.

We hebben het in het verleden beleefd. Wie van de wat ouderen herinnert zich niet de strijd van omstreeks 1942. Toen bleef de synode al maar zitten. Van 1939 tot 1943. Over de drie jaar. Deze synode vergaderde nog steeds in Utrecht toen een nieuwe synode reeds had bijeen moeten komen. Benoemde ook een hoogleraar, hoewel dat in 1939, toen de synode samenkwam, niet op het agendum was geplaatst. Men herinnert zich hoe Greijdanus en Schilder daartegen geprotesteerd hebben. Wat een strijd er toen geweest is o.a. over het woordje 'ordinaarlijk' in artikel 50. Maar ook toen waren er mannen die van artikel 50 een 'interpretatie' wisten te geven die op goocheltoeren leek: halende uit de hoge hoed wat er niet in zat. Dat is toen gewraakt. Dat de generale synode niet eens in de drie jaar, maar eens in de vier jaar gehouden werd. Thans zou het kunnen worden drie synoden in vier jaar: 1964, 1966, 1967.

Artikel 50 is duidelijk. Het kent geen buitengewone, tussentijdse synoden, geen synoden ad hoc, voor één enkel agendumpunt. Wanneer ik zo positief en stellig spreek heeft dat niets te doen met 'decreteren'. Wanneer ik hier het mitigerende 'mijns inziens' of 'me dunkt' achterwege laat geschiedt dat niet omdat ik meen de wijsheid in pacht te hebben, maar omdat ik niet twist over mijn inzicht, maar „bescheiden" aandacht vraag voor de duidelijke tekst van artikel 50:

„De generale synode zal ordinaarlijk alle drie jaren eens gehouden worden, ten ware dat er enige dringende nood ware om de tijd korter te nemen."

Dat staat er.

DE generale synode. Niet een synode, maar de generale synode. Eens, één keer in de drie jaar. Tenzij dat er enige dringende nood ware de tijd korter te nemen. Dan hebben we in het laatste geval niet vaker synode, niet een extra synode, een buitengewone, een tussentijdse, een synode waarvan één of twee particuliere synoden hebben besloten: op die synode mag slechts over één enkel punt, over 'hoc' gesproken worden, maar DE generale

synode wordt eerder bijeengeroepen. En het agendum voor die eerder, vroeger samengeroepen synode wordt bepaald niet door en volgens advies van wie ook, maar door de kerken, via de classes en de particuliere synoden. En als straks de kerk van Amersfoort-West op verzoek van ten minste twee particuliere synoden besluit tot samenroeping der generale synode, dan roept zij DE synode bijeen, die anders eerst in 1967 zou zijn samengeroepen en wat er op het agendum dezer synode komt bepalen de kerken. En als deze synode dat grotere of kleinere agendum heeft afgewerkt wijst zij een roepende kerk aan om de volgende synode bijeen te roepen volgens het in artikel 50 bepaalde, dat is het jaar 1969, „ten ware dat er onpiew enige dringende nood ware de tijd korter te nemen."

„Er is geschied"

De bijeenroeping van een generale synode als buitengewone, als tussentijdse synode, synode ad hoc wordt al weer verdedigd met een beroep op het „er is geschied". Ds. De Wolff noemt 1912. En 1926: Assen.

Nu beginnen we met te zeggen dat het kerkrecht niet de sterkste kant van Assen was. Deze synode schorste over het hoofd van de kerkeraad van A'dam-Zuid en de genabuurde raad heen dr. J. G. Geelkerken, daarna ook ouderlingen en diakenen van die kerk, zette dr. Geelkerken af, alles in strijd met artikel 79 k.o., en trachtte dat nog goed te praten ook. Dit historiefact werd het schoolvoorbeeld voor de synoden, die dr. K. Schilder, dr. S. Greijdanus, ds. C. H. Lindeboom, 28 Kamper ouderlingen schorsten. Tegen artikel 79 k.o. Máár: men had het toch óók in Assen zo gedaan? Straks kan men zich voor de schorsing van een dienaar des Woords door zijn kerkeraad, zonder en tegen het oordeel der genabuurde kerk be-roepen wel niet op artikel 79, maar op... Groningen-Zuid en het goedkeurend oordeel van R'dam-Delfshaven.

Leren we nu nóóit?

Het agendum

Hoogleraren en curatoren schrijven: „Zij achten het niet gewenst, dat de voor april 1967 voorgenomen synode „vervroegd" wordt bijeengeroepen. Immers deze zou dan heel het gebruikelijk agendum dienen te behandelen. Maar een agendum kan op korte termijn niet worden rondgezonden: er zijn nog geen voorstellen ingediend, rapporten van deputaten zijn nog niet gereed enz. Zo is voorbereiding voor een bijv. in oktober a.s. bijeen te komen „vervroegde" generale synode ook niet mogelijk. Zulk een „vervroeging" zou alleen maar schade betekenen voor het recht functioneren van de kerkelijke samenleving!

Daar maken we een paar kanttekeningen bij:

1. Voor ons ligt volkomen in de mist wat „het gebruikelijke agendum" ener generale synode is. Of liever: een gebruikelijk agendum is er niet. Het agendum wordt uitsluitend bepaald door wat de kerken aan de orde stellen naar artikel 30 k.o. Dat kan veel, dat kan weinig zijn. Dat hangt er van af.

2. Het verleden heeft bewezen in 1948 en in 1951 dat ook bij vervroegde samenroeping er best een agendum komt en op tijd kan worden rondgezonden. In mei 1948 stierf prof. Greijdanus, op 19 oktober was de synode te Amersfoort bijeen. Zij had een uitgebreid agendum van 28 punten, waaronder zeer belangrijke. De synode had ruim vier weken nodig om het agendum af te doen. In maart 1952 stierf prof. K. Schilder, op 30 april prof. B. Holwerda, op 14 oktober was de generale synode te Berkel bijeen: 35 agendumpunten, waarvan de afhandeling ruim vijf weken vergde.

Het kan dus wel.

3. Hoogleraren en curatoren zeggen dat vervroegd samengeroepen synode niet kan

worden „voorbereid”. Amersfoort 1948 en Berkel 1951 bewijzen het tegendeel.

Het is maar wat men onder 'voorbereiden' verstaat. Bedoelt men met 'voorbereiden' het zoeken van agendumpunten? Maar men moet niet zoeken naar zulke zaken, doch slechts daar brengen wat nodig is en gereed.

4. Het onder 3 genoemde punt kwam te Amersfoort aan de orde. Men zie de Acta art. 26, agendum punt 14: Voorbereiding generale synode. Er waren in verband met de vervroegde samenroeping der synode klachten: als bijv.: de synode behandelde slechts hetgeen noodzakelijk is; de synode bepale dat er tussen de datum van het uitschrijven van de synode en haar samenkomst vier maanden dien ente verlopen. Nieuwendam-A'dam-N. vroeg dat ook, daar anders de kerkelijke vergaderingen niet voldoende gelegenheid hebben „om te overwegen welke zaken uit eigen kring op het agendum der Generale Synode zullen worden geplaatst.” Acta bl. 76. Dit voorstel werd gesteund door de classis 's-Gravenhage, de p.s. van Drente, door de

classis Schiedam. Maar de commissie II der synode, leden: ds. J. van Bruggen, ds. W. J. van Otterlo, ds. J. van Raalte (in deze zaak rapporteur!) en de ouderlingen H. Pilon, S. J. Hoorntje, H. Troostheide en K. van Veelen, en de prae-adviseur prof. P. Deddens, rapporteerde:

„Het motief, dat door de kerk van Nieuwendam enz. wordt aangevoerd, is naar het oordeel van uwe commissie niet juist, daar op de Synode behoort te worden gebracht wat bij de mindere vergadering ter tafel ligt, maar dat het niet de bedoeling is om zaken te bedenken, die men op het agendum zou kunnen plaatsen” - -

„weshalve uwe commissie adviseert dit voorstel af te wijzen, omdat de er voor aangevoerde grond niet juist is.” Aldus de rapporteur ds. J. van Raalte, de adviseur prof. P. Deddens.

We laten het hierbij voor nu.

De rest volgt volgende week D.V.

G. Visee

Het Gereformeerde leven

(I)

In het eerste hoofdstuk van het bekende boekje "Tussentijdse Balans van het heroriëntatieproces in de Gereformeerde Kerken" schrijft ds. E. G. van Teylingen over gebroken kaders.

Er wordt op gewezen dat er zich enorme veranderingen hebben voltrokken in onze wereld, waarmee de kerken te maken krijgen.

De verhouding: kerk-wereld is altijd een actuele zaak.

In elke tijd worden we geroepen ons in deze wereld op te stellen om onze evangelische roeping te volbrengen.

Het valt in de schrijver van het genoemde boek te prijzen, dat hij de moed heeft gehad de vragen van onze tijd aan de orde te stellen.

Ook al verschilt men van inzicht met de schrijver, het is beslist niet juist wanneer we de dingen die aan de orde worden gesteld afdoen met kreten over afval of valse profetie.

De zaken waarvoor men zich in de Gereformeerde Kerken (syn.) ziet gesteld, raken ook ons, omdat wij nu eenmaal in dezelfde wereld leven en "stoelen op dezelfde wortel".

Helaas zijn wij in onze kring genoodzaakt ons bezig te houden met onze interne problematiek, die voortdurend de pennen in beweging houdt.

Op de achtergrond daarvan staan toch ook de vragen van onze tijd.

Het is de bedoeling in deze artikelen iets op te merken over wat Van Teylingen de gebroken kaders van het Gereformeerde leven noemt. Mede aanleiding daartoe is het feit dat de reeks "Levensbeschouwing" van prof. dr. K. J. Popma dezer dagen in een kloek zevende deel zijn voltooiing heeft gevonden.

"Uren met Popma" zijn welbested, niet in 't minst voor theologen. We kunnen begrijpen dat de waardering van deze boeken uiteenloopt, maar het is toch wel verdrietig, wanneer er voortdurend op de bazuin geblazen wordt om te waarschuwen tegen gevaren, die het gereformeerde leven van deze zijde zouden bedreigen.

De feiten hebben uitgewezen dat Popma zich indertijd niet heeft vrijgemaakt om een stil en gerust kerkelijk leven te gaan leiden.

In zijn boeken maakt Popma het ons niet gemakkelijk.

Het valt niet altijd mee deze wijsgeer in zijn vertogen te volgen, maar dat is het niet alleen. Er komen in zijn boeken ook passages voor, die irriteren door uitvallen en niet altijd billijke kritiek.

Dit neemt niet weg dat we onszelf te kort doen, wanneer we deze boeken ongelezen laten.

In het bestek van dit artikel gaat het mij om het volgende.

Er wordt beweerd dat Popma van geen bijzonder ambt in de kerk wil weten en dat daarom zijn schrijven zo gevaarlijk is.

Wanneer ik de schrijver op dit punt begrepen heb, is het niet zó, dat hij de ambten in de kerk wil afschaffen, maar bij volharding de

vraag stelt wat het bijzondere van het bijzondere ambt inhoudt.

Het wil mij voorkomen dat deze vraag verband houdt met andere zaken waar de schrijver "vol" van is. Voortdurend houdt hij vertogen over de vraag of de theologie een wetenschap is en uit hij zijn afkeer over organisatie in en van de kerk.

We kunnen de vraag stellen in hoeverre zich het koninkrijk, dat niet van deze wereld is en waar de meeste aller dienaar is, verdraagt met organisatie, die zo licht tot machtsvorming leidt.

Vast staat dat ook in kerkelijke arbeid organisatie nodig is.

Maar niet minder vaststaand is het feit dat we al heel wat ellende van machtsvorming hebben ondervonden en dat daaraan organisatie en een "Sancta Theologia, Regina Scientiarum" niet vreemd zijn geweest.

Wanneer ik de schrijver enigszins heb begrepen, is hij ook bezig met de kaders van het gereformeerde leven.

Het zijn oude vragen.

Hoe staat de kerk in de wereld?

Wat is onze zekerheid en onze kracht?

Hoe stellen wij ons op in deze wereld met de roeping om het evangelie aan alle volken te prediken en hun te leren onderhouden al wat ons de Meester geboden heeft?

Wanneer we bij deze vragen spreken over "onze gereformeerde wereld", dan is, hetzij we daarbij alleen denken aan de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), hetzij we de zgn. Gereformeerde gezindte op het oog hebben, al duidelijk dat we over een typisch Nederlandse, door onze historie mee bepaalde zaak spreken.

Als we in de evangeliën de boodschap lezen over het Koninkrijk, ligt er meermaals nadruk op het feit, dat de kinderen van dit Koninkrijk een kleine groep vormen in de grote wereld.

Het zijn er maar weinigen die zijn uitverkoren; één uit het dorp, twee uit de stad.

We mogen deze woorden niet sectarisch gaan pressen; het gaat in het Koninkrijk niet om het getal, klein of groot.

De bijbel spreekt ook over een grote schaar.

Maar typisch voor de kerk op deze aarde is toch wel wat we vinden in de brief van de verhoogde Heiland aan de gemeente in Filadelfia: "Want gij hebt kleine kracht".

De mensen in die gemeente maakten zich geen illusies, dat zij stad of wereld zouden veroveren en juist deze gemeente ontving een openpande deur van Hem, die opent en niemand sluit.

Daarom kunnen we stellen dat in het licht van het evangelie de "normale" situatie zo is, dat de kinderen van het Koninkrijk een kleine groep zijn in een grote wereld, die in het verderf ligt.

"In de wereld lijdt gij verdrukking, maar houdt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen", zei Christus tot de Zijnen.

Bij deze kleine groepen valt weinig te organiseren, terwijl van een directe beïnvloeding van de machten geen sprake is.

De vrouw vlucht in de woestijn. (Openb. 12).

Wanneer we nu iets opmerken over de kaders van het kerkelijke en christelijke leven in onze tijd moet al direkt opvallen, dat er in ons vaderland, onder het genadig bestuur van de God en Vader van onze Here Jezus Christus, zich een bijzondere ontwikkeling heeft voorgedaan.

In ons land kreeg de kerk een bevoorrechte positie.

De geschiedenis van kerk en volk zijn bij ons nauw verweven.

Al moeten we met uitdrukkingen als "De Nederlandse staat is in de kerk geboren" voorzichtig zijn, het is niet te loochenen dat de Calvinisten in ons vaderland voorop stonden in de strijd om een zelfstandig volksbestaan en dat hun volharding van doorslaggevende betekenis is geweest. Er is dus een uitzonderlijke situatie ontstaan, waarin de Gereformeerde Kerken bijzondere invloed hebben gehad in ons volksleven.

Met een zekere trots is in onze kringen steeds gesproken over "onze vaders in de bloeitijd".

Dat is niet te verwonderen, want het is ons met de paplepel ingegeven.

Het is helemaal niet erg, wanneer in onze dagen indringend gevraagd wordt wat onder een bloeitijd van het Gereformeerde leven moet worden verstaan. De bloei van het christelijke leven kan alleen maar Geestelijke wasdom zijn. De bijbel leert ons duidelijk waaraan die wasdom te kennen is. "Maar de vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing" lezen we in Galaten 5:22. In deze dingen, die steeds in de bijbel genoemd worden openbaart zich de heerschappij van Christus over Zijn gemeenten.

Bedoelen we deze Geestelijke wasdom, wanneer we spreken over een bloeitijd?

We komen dan voor een merkwaardige moeite te staan.

Want als we gaan vragen hoe het er in de gemeenten in het verleden voorstond met het leven van de heiligmaking, laten de handboeken voor kerkgeschiedenis ons in de steek wegens gebrek aan bronnen.

Raadpleegt de onderzoeker preken uit de betreffende periode, dan staat hij weer voor de vraag of de prediking het gewone leven heeft gemaakt.

De moeite bij dit onderzoek zijn begrijpelijk, omdat de dingen die groot zijn in het Koninkrijk in de regel niet in de krant komen. De Schrift waarschuwt ons voor het uitstellen van goede werken en richt ons oog op de Vader, die in het verborgen ziet.

Het werk van de Geest van Christus onttrekt zich vaak aan ons onderzoek, daarvoor is het ook het werk van de GEEST.

Met deze dingen zullen we rekening hebben te houden, wanneer wij spreken over bloeitijden van de kerk, willen we in dit spreken niet wereldgelijkvormig worden.

Wanneer een kerk in aanzien is en grote invloed heeft, betekent dit nog niet dat er sprake is van Geestelijke bloei.

In Engeland heeft de Staatskerk grote invloed gehad.

Wie vandaag beroemde Engelse kerken bezoekt vindt daar in een mengeling van nationalisme en godsdienst de trots van het volk uitgestald.

We kunnen al die praalgraven, monumenten en standbeelden toch moeilijk als tekenen van bloei in een leven van genade laten gelden.

"Remember Winston Churchill" kon men deze zomer op plakaten in de Engelse kerken lezen.

Het Koninkrijk komt niet met uiterlijk gelaat.

Er kan ook niet zonder meer van een bloeitijd worden gesproken, wanneer de wetenschappelijke beoefening van de theologie een hoge vlucht neemt.

Men versta mij goed. God kan de kerk op aarde **genade en ere** geven en wetenschappelijke beoefening van de theologie kan een zegen zijn. Dit alles echter gedragen in een levend geloof in de navolging van Jezus Christus, die onder ons was als één die diende.

Daarom is grote voorzichtigheid geboden, wanneer wij spreken over bloeitijden van de Gereformeerde Kerken.

En het valt niet te loochenen dat wij steeds weer onze vaders in de bloeitijd als lichtend voorbeeld kiezen en in onze opstelling in Christus' kerk en koninkrijk hen willen navolgen.

Vandaar onze neiging "achterom" te zien en onze moeite met nieuwe tijden.

(Wordt vervolgd)

H. J. van der Kwast

BOEKBESPREKING

Concordantie op den Bijbel in de Nieuwe Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap, Oude Testament. Aflevering 1, 2, 3. Uitgeversmij J. H. Kok N.V., Kampen.

Nadat van deze Concordantie het deel is verschenen dat de woorden bevat welke in het Nieuwe Testament voorkomen, kwamen nu de eerste drie afleveringen uit van de beide delen welke de woordenschat van het Oude Testament inventariseren.

Deze concordantie is een monumentaal werk. Wie zich indenkt welk een arbeid het samenstellen van een boek als dit vraagt heeft bewondering voor de mannen die een werk als dit durfden aanpakken.

Op de Staten-Vertaling heeft Trommius voor drie eeuwen zijn beroemde concordantie gemaakt. En die heeft het ook drie eeuwen uitgehouden. De man heeft er ook acht en twintig jaar aan gewerkt. En wat voor een karwei dat was heeft hij op tachtigjarige leeftijd in het volgende poëem uitgeklaagd:

Is 't, dat oijt Regter wil een schamper oordeel
vellen,
Waardoor hij allermeest aan den Misdader
quellen;
Die laet hem nimmermeer in 't naere Rasphuis
gaen,
Noch ook van dach tot dach aen 't berchwerk
staen,
Maer leg hem op, dat hij gae woordregisters
maken,
Dus sal hij alle soort van straffe teffens
smaken.

De man die de slavenarbeid van het maken van deze nieuwe Concordantie heeft ter hand genomen en daarbij nu „alle soort van straffe teffens smaakt” is ds Noordman van Lutten a. d. Dedemsvaart. En de slavenopzichter is prof. dr W. H. Gispen. Het reeds verschenen deel waarin de concordantie op het Nieuwe Testament is opgenomen is voortreffelijk. En de woordregistermaker is er borg voor dat ook de twee delen waarin de woorden van het Oude Testament gecatalogiseerd zullen worden uitstekend zullen zijn.

Ik hoef hier geen pleidooi te houden voor het nut en de noodzaak van een concordantie bij de bijbelstudie. Dat zou uilen dragen naar Athene zijn. Het is immers een waarheid als een gehoorde melkproducent in de hollandse weiden dat zo'n hulpmiddel daarbij zonder meer onmisbaar is.

Ik wil daarom in deze recensie de lezers alleen maar dringend aanraden deze knap opgezette, op uitstekend papier, met duidelijke letter, goed overzichtelijk gedrukte concordantie te kopen. De intekenprijs is f 3.75 per aflevering van 64 pagina's groot formaat. Dat is voor een werk als dit in deze tijd goedkoop! Ik hoop dat de uitgever en de makers van deze concordans er evenveel plezier aan zullen beleven als de gebruikers profijt.

C. V.

PERSSCHOUW

De nood der wereld

Onlangs wezen we op de onbeschrijflijke nood in Azië, Afrika, Zuid-Amerika.

In Trouw las ik een reportage over de toestanden in India. Ik geef, zonder commentaar deze beklemmende berichten door.

De jonge Indische econoom had z'n sandalen uitgedaan en zat met zijn blote voeten op de granieten vloer. Zijn vier jaar oude dochtertje was uit haar bed gekomen en was, na wat heen en weer geloop, naast de stoel van haar vader op de grond in slaap gevallen. De flatwoning was gelegen in een van de betere buurten van Bombay, een drukke stad vol fabrieken, kantoren en winkels, waar meer dan vier miljoen mensen leven. Minstens tweehonderdduizend inwoners van Bombay hebben geen onderkomen en zoeken 's avonds een plaats op de stinkende trottoirs. In sommige straten liggen er zoveel dat je bij het lopen voortdurend moet oppassen niet over die slapende gedaanten te struikelen. Meer dan eens heb ik per ongeluk tegen iemand aangeschoten, maar nooit kwam er enige reactie.

„De gemiddelde Indiër is wanhopig arm”, zei de econoom. „Wij zijn nu vijftien jaar met de opbouw van ons land bezig. Er is heel veel bereikt, waar wij trots op kunnen zijn, maar doordat onze bevolking in die tijd met 120 miljoen mensen is toegenomen, is de toestand er voor de meerderheid maar weinig op vooruitgegaan. De helft van ons volk leeft aan de rand van het bestaansminimum of daar beneden”.

Op zakelijke toon verstrekte hij enige cijfers. De Indiër heeft een gemiddeld inkomen van 370 roepies per jaar. Dat is ongeveer 280 gulden en minstens 180 gulden daarvan zijn nodig

voor het meest eenvoudige voedsel. De werkelijkheid is echter nog ellendiger dan de statistieken aantonen. Zo moeten op het platteland, waar tachtig procent van de 480 miljoen Indiërs leeft, meer dan 110 miljoen mensen zien rond te komen van 90 gulden per jaar.

De armoede in India is afgrijselijk en dringt zich voortdurend op. Het gevecht tegen deze ellende lijkt een hopeloze onderneming en vele ontwikkelde Indiërs, die grote verwachtingen hadden van Nehroe's plan-economie, verkeren thans in een moedeloze stemming of zijn onverschillig geworden. Een jonge intellectueel in Calcutta, een zeer harde werker, zei me: „Ik verdien duizend roepies per maand, terwijl vele onderwijzers niet meer dan vijftig roepies per maand ontvangen. Als ik al dat lijden om me heen zie, vraag ik me dikwijls af of ik wel zoveel mag verdienen, al heb ik het dan ook niet rijk, want doordat mijn moeder weduwe is geworden, moet ik haar en mijn jongere broers en zusters ook onderhouden. Toch leef ik beter dan de meesten. Mijn bestaan heeft tenminste zin, maar waarvoor leven al die anderen?” Er klonk een diepe smart door in zijn stem.

Een hoogleraar in de geschiedenis te Dehli merkte op een vermoeide toon op: „De jongeren, die ik les geef, behoren tot de betere kringen. Zij kunnen zich geen voorstelling maken van de ellende in de dorpen. Ze hebben er ook geen enkele belangstelling voor. Hun India is heel ver verwijderd van het India van het platteland. Mijn vader woont in een dorp in de deelstaat Oettar Pradesh en telkens als ik bij hem op bezoek kom, dan verlies ik mijn geloof in onze toekomst. Alles is bij het oude gebleven, even uitzichtloos als vroeger. Onder de Indiërs, die het goed gaat, wordt de tendens steeds groter om over de bittere armoede heen te kijken. Ik vind dat een gevaarlijke ontwikkeling, maar het is ook wel enigszins te begrijpen, want als je normaal verder wilt werken, moet je wel een compromis sluiten met de vreselijke werkelijkheid. De opvattingen van het Hindoeïsme, die leren dat ieder mens het bestaan krijgt, dat hij verdient, helpen velen hun ogen te sluiten, al zijn er ook Hindoes, die ons beschaamd maken door wat ze voor hun medemensen over hebben. Gandhi is daarvan wel het grootste voorbeeld geweest”.

De Indische voedseldeskundige, P. V. Soekhatme, een expert die harde taal spreekt, is van mening dat de algemene voedselsituatie in tien jaar tijd niet wezenlijk is verbeterd en voor de helft van de bevolking zelfs slechter is geworden, doordat de graanprijzen schrikbarend zijn opgelopen. Zijn onderzoekingen hebben uitgezeten dat 250 van de 480 miljoen Indiërs ondervoed of slecht gevoed zijn, omdat de karige maaltijden veel te eenzijdig van samenstelling zijn.

„Op het gebied van de landbouw heeft het beleid van Nehroe volledig gefaald”, zei de econoom in Bombay. „Ons land beslaat slechts 2,2 procent van het grondgebied ter aarde, maar wij moeten meer dan 14 procent van de wereldbevolking in leven zien te houden. Onze graanopbrengsten per hectare behoren evenwel tot de laagste ter wereld en geld om voldoende voedsel te importeren bezitten wij niet.”

En wat doet het **Westen**?
En wat doet het **christelijke Westen**?
En wat doen **wij**?

C. V.

Wereldtekort aan bijbels

In het blad van het Nederl. Bijbelgenootschap „de wereld in” stond het volgende ons allen aangaande bericht. Het handelt over het toenemend tekort aan bijbels in vele taalgebieden.

Op de Nederlandse Kerkenconferentie 1965 heeft Ds. G. H. Wolfensberger, Studie-secretaris van de Verenigde Bijbelgenootschappen, Genève, aan de aanwezigen de internationale situatie op het gebied van de Bijbelverspreiding uiteengezet. Deze informaties zijn van zoveel betekenis, dat we hier verschillende gedeelten van deze rede doorgeven.

Het snel toenemende tekort aan Bijbels, Nieuwe Testamenten en Evangelieën maakt een grootse aanpak van alle kerken en Bijbelgenootschappen dringend nodig.

Er is reeds veel gebeurd

In 1804, toen de Bijbelgenootschappen hun werk van vertaling, produktie en verspreiding begonnen, was de Bijbel in 72 talen vertaald. Nu telt de officiële lijst 1232 talen (volledige bijbels in 236, nieuwe testamenten in 289 en minstens één volledig bijbelboek in 707 talen).

Het centrale doel van alle activiteiten is en blijft, dat ieder mens de bijbel zal kunnen lezen in zijn moedertaal en zal kunnen kopen voor een prijs, die hij kan betalen, opdat hij tot kennis en ervaring komt van Jezus Christus. Het gaat om de voortgang van het Woord van God. Een werk, dat alleen gezamenlijk en met inzet van alle krachten tot een gezonde ontplooiing

kan worden gebracht. De Bijbelgenootschappen denken en handelen — met behoud van eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid — vanuit een wereldstrategie door middel van hun internationale contacten in de Verenigde Bijbelgenootschappen (U.B.S.).

Cijfers van de nood

Volgens de officiële schattingen zal de wereldbevolking tussen 1940 en 2000 groeien van twee naar zeven miljard. De grote meerderheid van mensen zal dan ook kunnen lezen. In alle landen van Korea tot Iran (met uitzondering van Japan en China) konden van de 133 miljoen kinderen op de schoolleeftijd in 1960 al 67 miljoen enig onderwijs volgen. Maar het aantal verspreide evangelieën in die landen bedroeg dat jaar slechts 3 miljoen.

In feite komt het hierop neer, dat een zeer groot en snel toenemend deel van de mensheid in de onmogelijkheid verkeert ooit een evangelie, laat staan een nieuw testament of hele bijbel, te bemachtigen.

Er is wel een stijgende vloed van andere literatuur, die de belangstelling van de mensen wil winnen!

Groots plan

De Bijbelgenootschappen hebben nu als eerste stap een groots plan opgezet, om de jaarlijkse circulatie van 50 miljoen in 1963 op 150 miljoen in 1966 te brengen. Dit gigantische programma was vooral een daad van geloof, dat onder het motto „Gods Woord voor een nieuwe tijd” grote bijval en steun verwierf.

Het Woord Gods was machtig over ons. Nu zijn we midden onderweg. De volken zullen in deze moderne wereld tezamen verder moeten en de vraag blijft: in wiens licht en met welk brood en naar welke toekomst?

Natuurlijk zijn de financiële problemen groot. Het werelddbudget voor 1966 becijfert een tekort van meer dan 20 miljoen gulden! Maar daar hoeven we niet zo bang voor te zijn. De Evangelische Kirche in Duitsland liet bijvoorbeeld de Duitse bijdrage van een half miljoen in 1964 op drie miljoen D.M. in 1965 omhoogspringen. We verwachten, dat soortgelijke beslissingen ook elders worden genomen!

Het eigenlijke knelpunt

Het grootste probleem is de verspreiding zelf als vitaal onderdeel van het apostolaat: Hoe brengen we de Schriften bij de mensen thuis en aan de man?

Het antwoord moet luiden: door middel van de christenen en de gemeenten!

De kerk is geroepen tot ambassadrice van het Evangelie. Als de Kerk het Evangelie niet verspreidt, zal niemand ter wereld deze taak op zich nemen. De honderden betaalde en vrijwillige colporteurs kunnen het niet meer af. Op vele plaatsen is men dan ook bezig om naast de individuele colportage groepen - jeugd, vrouwen, gezinnen en vooral predikanten en gemeenten - te wijzen op deze taak en hoe je deze verricht en het contact bewaart.

Want: bijbelverspreiding is het hart van het zendingswerk!

De beste zending

Calvijn heeft ergens gezegd, dat Christus tot de volkeren komt in het gewaad van de Heilige Schrift. De Bijbel is „de schat der heilsopenbaring, de bemoediging van het verbond des Heren, de dienst der verzoening en de prediking van het Koninkrijk”. Dit heeft ook zijn consequenties voor zending en evangelisatie. Het is op grond van veel onderzoek, dat als de belangrijkste stelling genoemd kan worden: Het gedrukte Evangelie is veruit de beste zending!

De Schriften blijven, ook als de zending verder trekt, en kunnen na lange tijd opnieuw geopend worden. Hun verspreiding is naar verhouding goedkoop en kan in honderden talen plaatsvinden. Ze staan boordevol evangelie!

Er is grote vraag naar. Ghana bestelde 500.000 bijbels voor de middelbare scholen, Onderwijsinstanties in Venezuela vroegen apart-gedrukte evangelieën voor de nieuwe lezers. In de Levant vond 70% en in Thailand 95% van de verspreiding de laatste beide jaren onder niet-christenen plaats.

Bijbelverspreiding is een aangewezen zendingsmethode in een eeuw, waarin voor velen het kunnen-lezen tot een nieuw voorrecht geworden is.

Gods Woord voor een nieuwe tijd

Dr. Coggan: „Bijbelverspreiding kan alleen worden uitgevoerd als onderdeel van de gehele kerk voor de gehele wereld”. Door de Heilige Geest mogen en moeten en kunnen wij participeren in het messiaanse werk van God in de hoop, dat Jezus Christus mensen en volken roept naar zijn dag en toekomst. Zending is de eschatologische dienst van de kerk aan alle mensen, die de roep tot bekering nog niet of niet meer horen.

In een groots project als de campagne „Gods Woord voor een nieuwe tijd” komt de christelijke hoop in concrete actie. De situaties variëren eindeloos, maar overal leeft en getuigt de Gemeente van het Woord Gods.

Een regeringsambtenaar in India wil in tien jaar 40 miljoen evangeliën door de christenen in veertien taalgebieden in India zelf verspreiden. In zijn oosters gekleurde taal schreef hij na een reis van meer dan 150.000 mijlen door vele dorpen: „Mijn hart breekt om deze mensen. Zij hebben nog geen enkele keer van het Evangelie gehoord, terwijl velen van u het Evangelie dagelijks horen door sprekers, radio en televisie. Mijn broeders leven en sterven als wormen in de duisternis, omdat zij die het Licht hebben, hen nooit naar het Licht brachten”. — „Ik bid, dat God het ons op de één of andere manier zal mogelijk maken, om deze Evangeliën in veertien talen voor India te verkrijgen, zodat we het Woord des levens kunnen uitreiken aan de hongerige zielen”.

De brief arriveerde in het eerste jaar van de campagne „Gods Woord voor een nieuwe tijd”. Toen moest nog geantwoord worden „We hebben het geld niet”.

Bijbelverspreiding is inderdaad de meest effectieve zending — en ook nog de goedkoopste.

En denkt men zich wel eens in hoe de bijbel of een bijbelboek gelezen wordt door mensen die het wonder van het lezen leerden kennen en misschien geen ander boek in hun landstaal kunnen te pakken krijgen, omdat die er nog niet zijn?

Of nee, dat klopt niet, want ze krijgen ook altijd communistische literatuur in massa. De zendingen leren de mensen lezen zei een vooraanstaand communist, en wij zorgen voor lectuur.

De verspreiding van communistische geschriften overtreft die van de bijbel vele malen.

C. V.

Geen samenspreking

Zoals men weet hebben de synodale kerken de leerbeslissingen van Assen 1926 weer in studie genomen. De synode van Groningen 1963/64 constateerde reeds dat deze beslissingen niet meer kerkelijk functioneerden en dat het niet wenselijk was ze opnieuw te laten functioneren. De jongste synode benoemde een deputaatschap om de gehele kwestie-Assen in studie te nemen. Deze synode besloot ook aan een bij haar ingekomen verzoek van dr. J. J. Buskes, prof. dr. E. G. Smelik en ds. S. P. Vermeer om de in 1926 over hen uitgesproken vonnissen terug te nemen **niet** te voldoen. Maar wel nam ze het besluit dr. Buskes c.s. uit te nodigen voor een gesprek. Op dit verzoek om samen te spreken hebben deze heren met de volgende brief geantwoord.

„Gaarne betuigen wij onze dank voor uw antwoord op onze brief van 14 maart 1964, waaraan toegevoegd zijn de bijlagen, die dit antwoord motiveren.

Wij maken uit uw antwoord op, dat uw vergadering nog niet in staat geweest is, tot of niet heeft willen uitspreken een oordeel over hetgeen in Assen in 1926 geschied is, ofschoon de Synode van Groningen (1963-'64) wel geconstateerd had, dat de leeruitspraak van de Synode van Assen 1926 niet meer volledig kerkelijk functioneerde en uitspraak, dat het niet wenselijk was in dit stadium maatregelen te nemen, welke zouden leiden tot een opnieuw volledig doen functioneren van deze uitspraak. Ten aanzien van de afgezette predikanten, die nog in leven zijn en hun reeds overleden medeslachtenoffers werden noch door de Synode van Groningen noch door die van Middelburg (1965-'66) beslissingen genomen. Het is voor ons onnodig en voor U wenselijk, dat wij in een beoordeling treden van de motieven, welke U in deze hebben geleid. Voor ons hebben deze motieven geen betekenis.

Uw mededeling, dat de door ons in 1926 en 1927 afgelegde verklaringen van gevoelen in de huidige situatie en naar de thans geldende beoordelingsnormen als bevredigend zouden moeten worden geaccepteerd en naar uw oordeel geen aanleiding zou mogen vormen om tot toepassing van enige kerkelijke maatregel over te gaan, heeft voor ons evenmin betekenis. In de huidige situatie behoeft geen enkele predikant van uw kerken zulk een verklaring van gevoelen af te leggen. Wat U de huidige situatie noemt is een in uw eigen kerken reeds lang achterhaalde situatie. Daarom is deze mededeling van U volstrekt overbodig en in geen geval een antwoord op ons verzoek. Wij hebben U uitsluitend gevraagd de vonnissen van 1926 terug te nemen, niet meer maar ook niet minder. U bestendigt de scheiding, die naar ons inzicht ten onrechte veertig jaren bestaan heeft.

Een gesprek heeft dan ook naar onze overtuiging in dit stadium geen zin. Onzerzijds behoeft er niets te worden toegelicht en wij menen uw houding uit uw schrijven voldoende te doorzien. Een gesprek zou voor beide partijen bijzonder pijnlijk kunnen zijn.

Wij betreuren het ten zeerste, dat door het

oordeel door uw kerken in Assen over ons en onze inzichten uitgesproken een scheiding is te wegegebracht, die het ambt en de naam van ons en onze reeds overleden ambtgenoten ten ernstigste heeft aangetast. Wij veroordelen dit niet minder maar sterker dan veertig jaar geleden.”

Wij die in 1944 en volgende jaren geschorst en afgezet zijn zouden deze brief — met verandering van Assen-1926 in Utrecht-1944 letterlijk kunnen overnemen.

Want ook de leeruitspraken van 1942/46 functioneren niet meer. Ze zijn zelfs officieel „ter zijde gesteld”.

Maar de tuchtmaatregelen zijn nog ten volle rechtskrachtig.

C. V.

VERANTWOORDING GIFTEN WALDENZEN ITALIË

Toen ik na een reis van ruim 3 weken in het buitenland thuis kwam, was het een verrassing te zien, dat de volgende bedragen waren binnengekomen:

M.W.W.te H. f 25.—; J.L. te K. (28e maal) f 2.50; S.C.S.-v.d.B. te S. f 50.—; G.B. te L. f 5.—; v.O. te W. f 250.—; J.C.S. te R. f 5.—; J.L. te K. (29e maal) f 2.50, totaal f 340.—; totaal inclusief verantwoordingen f 8.931,59.

Alle gevers en geefsters hartelijk dank! Voor verdere giften houd ik mij gaarne aanbevolen. Mijn gironummer is: 50440 (P. Groen, Rotterdam).

P. Groen,

KERKNIEUWS

Beroepen: te Doetinchem en Doesburg: C. v. d. Jagt te Zoutespui; te Onnen, Niezijl, Ferwerd en Hallem: kand. J. Oldenhuis te Drachten; te Bedum en samenwerkende kerken van de zendingarbeid op West-Irian-Barat: kand. K. Verlind te Spakenburg; te Drachten voor de missionaire arbeid in Zuid-Afrika: kand. K. Verlind te Spakenburg; te Voorthuizen: H. de Jong te Wageningen.

Bedankt voor Uithuizen: G. J. Douma te Overschie.

Tweetal te Haulerwijk: C. Bijl te Sappemeer en I. van Til te Treebeek.

Intree. Cand. Schelling werd als predikant bevestigd in de Geref. Kerk van Wetsinge-Sauwerd door ds. D. K. Wielenga van Rotterdam. Deze preekte daarbij over 2 Tim. 2 : 1-7. Ds P. Schelling hield een intree-preek over 1 Cor. 1:22-24.

Classes. Het classicale ressort Arnhem van de Geref. Kerken is thans in tweeën gesplitst en wel in de classes Arnhem en Zutphen.

Het classicale ressort Arnhem omvat de volgende kerken: Arnhem, Ede, Gameren, Nijmegen, Oosterbeek, Tiel, Velp, Wageningen, Wolfheze en Zaltbommel.

Het classicale ressort Zutphen omvat de kerken van Aalten, Apeldoorn, Doesburg, Doetinchem, Neede, Winterswijk en Zutphen.

Apeldoorn. De kerkeraad van Apeldoorn nam met 9 tegen 6 stemmen een besluit waarin de uitspraken van de gen. synode met betrekking tot de zaak ds. v. d. Ziel werden afgevoerd.

Een zestal broeders verklaarden vooraf dat zij van oordeel waren, dat zij op grond van de Schrift niet mochten deelnemen aan de bespreking van deze zaak en aan een stemming. Zij waren van mening dat deze zaak als een tuchtzaak van een andere gemeente de kerkeraad van Apeldoorn niet regardeert en dat zij dan ook geen enkele verantwoordelijkheid voor het te nemen besluit konden dragen.

VOOR AANKOMENDE STUDENTEN

Wanneer u binnenkort uw studie aan een der Universiteiten of Hogescholen zult beginnen, wordt u geconfronteerd met de vraag, of u zich moet aansluiten bij een der bestaande studenten corpora, en zo ja, bij welk.

Als gereformeerd student staat u in een academische wereld, die veelal een onchristelijk karakter vertoont, zowel in de beoefening der wetenschap, als in de studentensamenleving. U bent ook hier gesteld voor de taak vanuit het geloof te leven en het contact met anderen te zoeken, teneinde elkaar daarbij te helpen.

Omdat wij bij de vervulling van die taak op hen zijn aangewezen, met wie wij de gemeenschap in Christus hebben, is organisatie in een verenigingsverband, dat wortelt in deze gemeenschap, wenselijk.

Wij wijzen daarom op het bestaan van de Verenigen van Gereformeerde Studenten. Haar leden willen elkaar helpen Gods Woord te laten heersen over wetenschapsbeoefening en het studentenleven. Zij willen blijven bij het ware geloof, zoals dat beleden wordt in de Gereformeerde kerken in Nederland.

Daarbij is binnen de Verenigen van Gereformeerde Studenten het gezelligheidsleven van grote waarde. In de sfeer der amicitia is bovengenoemd streven op de meest ongedwongen wijze te realiseren.

Elk der onderstaande verenigen doet een beroep op u, u als gereformeerd student van haar streven niet afzijdig te houden! Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot:

V.G.S.G. „Hendrik de Cock”,
p/a mej. E. W. Haitsma,
Petrus Campersingel 133,
Groningen.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL 1966

De commissie ter voorbereiding van de Theologische Hogeschooldag 1966 maakt bekend:

De bidstond voor de Theologische Hogeschool is bepaald op dinsdag 27 september 1966 te 20.00 uur.

De Theologische Hogeschooldag zal worden gehouden woensdag 28 september 1966.

Wie kan mij helpen aan de brochure:

„DOORGAANDE REFORMATIE”

van Prof. C. Veenhof

tegen vergoeding + porto.

Anth. Zijderveld, Pr. Hendrikstr. 33, Zwijndrecht

TE HUUR:

gedurende de periode van 25 juni tot 9 juli a.s.;

RUIM HUIS

(voor 5 personen slaapgelegenheden); gelegen in dorp met zeer bosrijke- en rustige omgeving.

TELEFOON 05204 - 783.

Vereniging tot Steun aan de Soembanese Kerken
Comité "Steun Oost Soemba" (S.O.S.)

UITNODIGING

tot bijwoning van de Gecombineerde Landelijke Vergadering D.V. te houden op zaterdag 4 juni e.k. om half drie, in Het Hervormd Wijkgebouw, Laurens Kostersplein 14 te AMERSFOORT.

AGENDA:

o.m. Verslagen, verantwoording, bespreking: Wijze van voortzetting der steun aan de Soembanese Kerken.

Spreker: ds. J. W. Verhey te Den Haag-Loosduinen.

Onderwerp: "Wat mogen wij nog voor Soemba doen?"

G. J. Itjeshorst, secr. Ver.
K. Raimond, (wn.) secr. Comité.